

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/123/2023
Identifikačné číslo spisu:	2319202335
Dátum vydania rozhodnutia:	03.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2319202335.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu A. S., narodeného XX. O. XXXX, Z., M. W. XXXX/X, právne zastúpeného VESTENICKÁ & BD advokátska kancelária, s.r.o., IČO: 50217020, so sídlom Bratislava, Ševčenkova 5, proti žalovanému A. T., narodenom XX. W. XXXX, A. N., A. XXX, právne zastúpenému advokátom JUDr. Róbertom Faturanom, so sídlom Považská Bystrica, Centrum 18/23, o určenie neúčinnosti právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Galanta pod sp. zn. 15C/22/2019, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 18. januára 2023 sp. zn. 24Co/66/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 18. januára 2023 sp. zn. 24Co/66/2022 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Galanta (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 24. februára 2022 č. k. 15C/22/2019-194 výrokom I. určil, že kúpna zmluva zo dňa XX. XX. XXXX uzatvorená O. T. ako predávajúcim a žalovaným ako kupujúcim, ktorej predmetom bol prevod vlastníckeho práva o veľkosti 1/1 k nehnuteľnostiam vedených Okresným úradom B., katastrálnym odborom, nachádzajúcich sa v katastrálnom území A. Q., obec A. Q., okres B., zapísaných na liste vlastníctva č. XXX, a to stavba - rodinný dom, so súpisným č. XXX, postavená na parcele č. XXXX/XXX, pozemok, parcela registra „C“, parcelné č. XXXX/XXX, druh pozemku: záhrada, o výmere XXX m² a pozemok, parcela registra „C“, parcelné č. XXXX/XXX, druh pozemku: zastavaná plocha a nádvorie, o výmere XXX m², ktorej vklad povolil Okresný úrad Galanta, katastrálny odbor dňa 04. 04. 2019 pod č. V XXXX/XX, je voči žalobcovi právne neúčinná a výrokom II. žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100%.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia pre dovolacie konanie v podstatnom uviedol, že na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel ku skutkovým zisteniam, že dňa XX. XX. XXXX . uzavrel žalobca ako veriteľ so svedkom O. T. zmluvu o pôžičke, na základe ktorej poskytol žalobca O. T. ako dlžníkovi bezúročnú pôžičku vo výške 20.000 eur (ďalej len „zmluva o pôžičke“). Splatnosť tejto pôžičky bola

dohodnutá do XX. XX. XXXX, pričom v dohodnutej lehote splatnosti O. T. žalobcovi túto pôžičku nevrátil. O. T. bol v čase uzatvárania pôžičky vlastníkom nehnuteľností, ktoré sú zapísané na LV č. XXX pre kat. úz. A. Q. ako stavba - rodinný dom so s.č. XXX, postavený na parc. reg. „C“ č. XXXX/XXX, parc. reg. „C“ č. XXXX/XXX - záhrada o výmere XXX m² a parc. reg. „C“ č. XXXX/XXX - zastavaná plocha a nádvorie o výmere XXX m² (ďalej len „nehnuteľnosti“). Uvedené nehnuteľnosti však O. T. na základe kúpnej zmluvy zo dňa XX. XX. XXXX previedol na žalovaného, pričom vklad vlastníckeho práva v prospech žalovaného bol povolený dňa 04. 04. 2019 (ďalej len „kúpna zmluva“). Žalobca sa podanou odporovacou žalobou domáhal určenia, že kúpna zmluva je voči nemu právne neúčinná. V prípade žalôb o určenie neúčinnosti právnych úkonov je základným predpokladom existencia vymáhateľnej pohľadávky medzi veriteľom a dlžníkom, pričom v postavení veriteľa v tomto spore bol žalobca a v postavení dlžníka bol O. T.. Žalovaný ako osoba pasívne legitimovaná v zmysle § 42b Občianskeho zákonníka postavil časť svojej argumentácie v spore na tom, že pohľadávka žalobcu voči O. T. z titulu zmluvy o pôžičke nie je pohľadávkou vymáhateľnou, nakoľko pod vymáhateľnou pohľadávkou je potrebné rozumieť iba takú pohľadávkou, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno vykonať exekúcie. V danom prípade sa súd prvej inštancie s uvedenou argumentáciou nestotožnil z dôvodu, že existencia pohľadávky žalobcu voči O. T. je preukázaná listinnou zmluvou o pôžičke. V priebehu celého konania nebola existencia pohľadávky žalobcu voči O. T. žiadnym spôsobom spochybnená a to či už do právneho titulu alebo čo do jej výšky, dokonca existenciu tejto pohľadávky nenamietal ani žalovaný, dokonca v svojej svedeckej výpovedi existenciu pohľadávky nespochybnil ani dlžník O. T., ktorý bol vypočutý v pozícii svedka na pojednávaní dňa 01. 02. 2022. Na rozdiel od žalovaného súd pri rozhodovaní vychádzal z toho, že pod pojmom vymáhateľná pohľadávka je potrebné rozumieť takú pohľadávkou, ktorá je nepochybná a môže byť úspešne vymáhaná či už v rámci súdneho alebo exekučného konania, pričom priznanie takejto pohľadávky súdnym alebo iným rozhodnutím spôsobuje iba to, že oslabuje námietky dlžníka voči úkonom smerujúcim k jej vymáhaniu. Vymáhateľnou je teda pohľadávka, ktorá môže byť úspešne uplatnená v súdnom konaní, pričom v prípade o určenie neúčinnosti právnych úkonov, môže súd ako prejudiciálnu otázku riešiť aj otázku vymáhateľnosti pohľadávky, čomu bolo tak aj v tomto konaní. Súd si túto prejudiciálnu otázku vyriešil tak, že pohľadávkou žalobcu voči O. T. považoval za pohľadávkou vymáhateľnú z dôvodu, že v konaní žalovaná strana žiadnym spôsobom nevyvrátila a nespochybnila tvrdenia žalobcu o poskytnutí pôžičky O. T.. Navyše pohľadávka žalobcu voči O. T. bola žalobcovi priznaná rozsudkom Okresného súdu Galanta pod sp. zn. 8C/66/2019.

2. Krajský súd v Trnave rozsudkom z 18. januára 2023 sp. zn. 24Co/66/2022-253 na odvolanie žalovaného rozsudok prvoinštančného súdu potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že zásadnou právnou otázkou bola otázka správneho výkladu zákonného pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, a to, či sa ňou má rozumieť žalovateľná pohľadávka alebo vykonateľná pohľadávka. Ohľadom riešenia tejto otázky vyslovil Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) právny názor v rozhodnutí R 44/2001, ktoré po jeho publikovaní v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky malo charakter ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Uvedený charakter však toto rozhodnutie stratilo v dôsledku následného rozdielného riešenia predmetnej otázky v rozhodnutiach najvyššieho súdu (sp. zn. 5Cdo/188/2010 a sp. zn. 6Cdo/253/2012, kde bol pojem vymáhateľná pohľadávka interpretovaný ako vykonateľná pohľadávka, zatiaľ čo v uznesení sp. zn. 4Cdo/198/2010 a v rozsudku sp. zn. 2Obdo/69/2012 bol tento pojem interpretovaný v súlade s rozhodnutím R 44/2001, t. j. ako žalovateľná pohľadávka). Vec prejednávajúci senát sa stotožnil s právnym názorom vysloveným v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/188/2010, ale aj v rozhodnutí 6Cdo/253/2012 a nestotožnil sa s právnym názorom vysloveným v rozhodnutí R 44/2001 a od neho sa odvíjajúcich právnych názorov vyslovených v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/198/2010 a 2Obdo/69/2012. Zdôraznil, že „účelom odporovacej žaloby je ochrana veriteľa spočívajúca v možnosti dosiahnuť rozhodnutie súdu, ktorým by bolo určené, že dlžníkom urobený právny úkon je voči veriteľovi neúčinný. Rozhodnutie súdu, ktorým bolo odporovacej žalobe vyhovené, potom predstavuje podklad na to, že sa veriteľ môže na základe exekučného titulu, vydaného proti dlžníkovi, domáhať vykonania exekúcie postihnutím toho, čo odporovateľným (právne

neúčinným) právnym úkonom ušlo z dlžníkovho majetku, a to nie proti dlžníkovi, ale voči osobe, v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Odporovacia žaloba je teda právnym prostriedkom slúžiacim k uspokojeniu vymáhateľnej pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, a to postihnutím vecí alebo iných majetkových hodnôt, ktoré odporovateľným právnym úkonom ušli z dlžníkovho majetku, prípadne vymožením peňažnej náhrady vo výške zodpovedajúcej prospechu získanému z odporovateľného právného úkonu. Z takto vymedzeného účelu a zmyslu odporovacej žaloby vyplýva, že vymáhateľnou pohľadávkou v zmysle ustanovenia § 42a ods. 1 Občianskeho zákonníka sa rozumie taká pohľadávka, ktorej splnenie možno vynútiť exekúciou, t. j. pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno nariadiť exekúciu. Ak slúži odporovacia žaloba - ako bolo uvedené vyššie - k uspokojeniu pohľadávky veriteľa v exekučnom konaní, nezodpovedalo by tomuto jej účelu, keby pohľadávka veriteľa nebola priznaná vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, a keby išlo len o pohľadávku „dospeľú“ či splatnú, teda žalovateľnú.“ Výklad, podľa ktorého pojmu „vymáhateľná pohľadávka“ zodpovedá pohľadávka priznaná veriteľovi vykonateľným rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno nariadiť výkon rozhodnutia - exekúciu, označil za ústavne konformný Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. PL. ÚS 39/2015 z 01. júla 2015. Z uvedeného výkladu aktuálne vychádza aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/109/2018 z 28. marca 2019, ktoré inak riešilo otázku existencie vymáhateľnej pohľadávky na náhradu trov konania, vychádzajúc pritom z názoru, že takáto pohľadávka ako pohľadávka sui generis v podobe dospelej či splatnej pohľadávky ani neexistuje, ale možno o nej hovoriť, až keď je o náhrade trov právoplatne rozhodnuté. Aktuálna rozhodovacia prax najvyššieho súdu, ako ani občianskoprávna doktrína, nezotráva na takom výklade pojmu „vymáhateľná pohľadávka“, aký vyplýva z rozhodnutia R 44/2001, aktuálna rozhodovacia prax najvyššieho súdu, ako aj občianskoprávna doktrína, sa od tohto výkladu zásadne odchyľuje.

2.2. V ďalšom rozhodnom vo významnom pre dané dovolacie konanie poukázal na § 217 ods. 1 prvá veta CSP, podľa ktorého pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Súd prvej inštancie z vlastnej úradnej činnosti zistil, že pohľadávka žalobcu zo Zmluvy o pôžičky bola žalobcovi voči dlžníkovi - O. T. priznaná rozsudkom Okresného súdu Galanta sp. zn. 8C/66/2019 zo dňa 11. júna 2020. Predmetné rozhodnutie predložil odvolaciemu súdu aj žalobca spolu s vyjadrením k odvolaniu, pričom podľa doložky právoplatnosti a vykonateľnosti predmetné rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť dňa 09. 10. 2020 a vykonateľnosť 13. 10. 2020. V čase rozhodnutia súdu prvej inštancie vo veci samej - dňa 24. 02. 2022, teda žalobca disponoval voči dlžníkovi vymáhateľnou pohľadávkou, priznanou právoplatným a vykonateľným exekučným titulom - rozsudkom sp. zn.: 8C/66/2019.

2.3. K námietke odvolateľa, že prvoinštančný súd nevykonaním dôkazu (rozsudku Okresného súdu Galanta sp. zn. 8C/66/2019, na základe ktorého má mať žalobca súdom priznanú pohľadávku voči O. T.), i keď z neho vychádzal pri vyhodnocovaní dôkazov, argumentoval odvolací súd odkazom na § 186 ods. 1 CSP, podľa ktorého skutočnosti známe súdu z jeho činnosti sa nedokazujú. Skutočnosti známe súdu z jeho činnosti sú predovšetkým skutočnosti zachytené v súdnych spisoch, vrátane rozhodnutí a informácií o ich právoplatnosti. Preto ak súd prvej inštancie vychádzal z rozsudku sp. zn. 8C/66/2019, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 09. 10. 2020, z ktorého zistil, že pohľadávka žalobcu voči O. T. mu bola predmetným rozhodnutím priznaná, hoci to sporové strany nenavrhl, neporušil žiadne z ustanovení CSP o dokazovaní a nemožno ani konštatovať, že by tým došlo k porušeniu práva strany na spravodlivý proces.

2.4. Následne sa odvolací súd zaoberal námietkami žalovaného vo vzťahu k ostatným zákonným predpokladom inštitútu odporovateľnosti napadnutého právného úkonu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3.1. K vade konania uviedol, že nesprávny procesný postup vidí (i) v postupe odvolacieho súdu, ktorý súd vychádzal z dôkazu, ktorý nebol vykonaný, t. j. nebol oboznámený rozsudok Okresného súdu Galanta sp. zn. 8C/66/2019, na základe ktorého mal mať žalobca súdom priznanú pohľadávku voči O. T.. Prítom existenciu vymáhateľnej pohľadávky v podobe právoplatného exekučného titulu, ktorá skutočnosť bola rozhodná pre určenie aktívnej vecnej legitímácie žalobcu, po celý čas rozporoval, (ii) v tom, že prvoinštančný súd už na začiatku konania procesne pochybil, keď sa odchyľil od ustálenej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu a odlišne vykladal pojem vymáhateľná pohľadávka, keď i

odvolací súd v napádanom rozsudku uviedol, že pod pojmom vymáhateľná pohľadávka sa rozumie taká pohľadávka, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným súdnym rozhodnutím alebo iným titulom, podľa ktorého možno vykonať exekúciu. Súd prvej inštancie mal preto správne postupovať zamietnutím žaloby, keďže žalobca v čase začatia konania nedisponoval právoplatným a vykonateľným rozhodnutím súdu, (iii) v predložení takéhoto rozsudku žalobcom v konaní neskoro, keď platobný rozkaz Okresného súdu Galanta zo dňa 11. júna 2020 sp. zn. 8C/66/2019 nadobudol vykonateľnosť dňa 13. 10. 2020, pričom žalobca mal vedomosť, že spochybňuje existenciu vykonateľného exekučného titulu, no v konaní, ani po poučení o koncentrácii konania neprodukoval žiadny dôkaz, ktorý by tvrdenie o existencii tohto titulu potvrdzoval. Platobný rozkaz priložil do konania až pri vyjadrení sa k odvolaniu, čo je neskoro a na tento dôkaz sa v tomto konaní nemalo prihliadať, (iv) v tom, že odvolací súd konvalidoval nezákonný stav poukazom na § 186 ods. 1 CSP, podľa ktorého skutočností známe súdu z jeho činnosti sa nedokazujú, ktorými skutočnosťami podľa odvolacieho súdu sú najmä skutočnosti zachytené v súdnych spisoch, vrátane rozhodnutí a informácií o ich právoplatnosti. Uvedené konštatovanie súdu je ale nesprávne, a i keď dáva za pravdu, že skutočnosti zachytené v súdnych spisoch sa nedokazujú, ide však o rôzne procesné rozhodnutia, napríklad pri výbere vhodného opatrovníka súd použije vedomosti z iného konania o tom, aký majú osoby k sebe vzťah a podobne. Pritom aj v prípade skutočností známych súdu z jeho činnosti je potrebné, aby stranám uviedol, že danú skutočnosť považuje za preukázanú bez toho, aby o nej vykonal dokazovanie, čo v tomto prípade súd prvej inštancie neurobil, (v) v nesprávnom vyhodnotení ďalších uvedených dôkazoch a (vi) v nedostatočnom odôvodnení záverov, že vedel o tom, že kúpna zmluva na nehnuteľnosti je fiktívny právny úkon s cieľom znemožniť uspokojenie sa veriteľom O. T..

3.2. Žalovaný žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu a tiež súdu prvej inštancie zrušil v zmysle § 449 CSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alebo alternatívne, aby v zmysle § 449 ods. 3 CSP napadnuté rozhodnutie zmenil tak, že sám vo veci rozhodne tak, že žalobu zamietne a prizná mu náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že sa nestotožňuje s vyjadreniami žalovaného, ktorými zdôvodňuje svoje dovolanie, zároveň uviedol, že dovolanie žiada zamietnuť a priznať mu nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Podaním doručeným dovolaciemu súdu 12. 08. 2024 žalovaný podal návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu treba zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie.

7. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania 1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

9. Z obsahu dovolania žalovaného je zrejmé, že namieta výlučne nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorým došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces (bod 3.1.).

10. V zmysle § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

10.1. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa a účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

10.2. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to, ako súd viedol konanie alebo spor) znemožňujúca účastníkovi (strane sporu) realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní. Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnu rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku (3Cdo/110/2017, 4Cdo/128/2017, 8Cdo/56/2017).

10.3. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

11. Podstatou dovolacej argumentácie uplatnenej v zmysle § 420 písm. f) CSP bolo namietanie nevykonania dôkazu preukazujúceho významnú právnu skutočnosť, z ktorého dôkazu a ním osvedčujúcej skutočnosti napriek tomu oba nižšie súdy vychádzali, odvolací súd dokonca na jeho základe rozhodol, pričom tento dôkaz bol stranou predložený až v odvolacom konaní, ktorý nezákonný stav odvolací súd konvalidoval cez § 186 ods. 1 CSP, s odôvodnením, že ide o skutočnosť známu obom súdom z úradnej činnosti, ktorú skutočnosť tým netreba dokazovať, pričom keby takouto skutočnosťou i bol, súdy procesným stranám neoznámili dopredu, že danú skutočnosť považujú za preukázanú bez toho, aby o nej vykonali dokazovanie (bod 3.1. (i), (iii) a (iv) tohto rozsudku).

12. Dokazovanie je významnou časťou civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávaný nárok. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP, normatívne vyjadrená v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov robí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a

teleologickú zhodu s priebehom konania (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 729 s.).

13. Dokazovanie súd vykonáva na pojednávaní (§ 188 ods. 1 CSP). Skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti, ako aj právne predpisy zverejnené alebo oznámené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a právne záväzné akty Európskej únie, ktoré boli zverejnené v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev a v Úradnom vestníku Európskej únie, sa nedokazujú (§ 186 ods. 1 CSP). Za dôkaz môže slúžiť všetko čo môže prispieť k náležitému objasneniu veci a čo sa získalo zákonným spôsobom, výsluch strany, výsluch svedka, listina, odborné vyjadrenie, znalecké dokazovanie a obhliadka; Ak nie je spôsob vykonania dôkazu predpísaný, určí ho súd (§ 187 CSP). Dôkaz listinou sa vykoná tak, že súd listinu alebo jej časť prečíta alebo oznámi jej obsah; to neplatí, ak ide o listinu, ktorej odpis bol strane sporu v priebehu konania doručený a ak listina alebo jej obsah neboli protistranou spochybnené (§ 204 CSP). Listiny vydané orgánmi verejnej moci v medziach ich právomoci, ako aj listiny, ktoré sú osobitným predpisom vyhlásené za verejné, potvrdzujú pravdivosť toho, čo sa v nich osvedčuje alebo potvrdzuje, ak nie je dokázaný opak (205 CSP).

14. Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca v priebehu prvoinštančného konania, v písomnom podaní zo dňa 11. 12. 2019 (č. l. 63 spisu) oznámil súdu, že si v upomínacom konaní uplatnil pohľadávku voči dlžníkovi, v ktorom konaní súd vydal platobný rozkaz, ktorý sa dlžníkovi nepodarilo doručiť do vlastných rúk, preto navrhol pokračovať v konaní na príslušnom súde. V podaní zo dňa 10. 02. 2022 žalobca oznámil súdu, že disponuje vymožitelnou pohľadávkou - exekučným titulom vo forme rozsudku na plnenie vydaného Okresným súdom Galanta sp. zn. 8C/66/2019. Súd prvej inštancie vyhlásil na pojednávaní dňa 24. 02. 2022 rozsudok, ktorým žalobe žalobcu vyhovel. V odôvodnení predmetného rozsudku prvoinštančný súd okrem iného uviedol: „Vymáhateľnou je teda pohľadávka, ktorá môže byť úspešne uplatnená v súdnom konaní, pričom v prípade o určenie neúčinnosti právnych úkonov, môže súd ako prejudiciálnu otázku riešiť aj otázku vymáhateľnosti pohľadávky, čomu bolo tak aj v tomto konaní. Súd si túto prejudiciálnu otázku vyriešil tak, že pohľadávku žalobcu voči O. T. považoval za pohľadávku vymáhateľnú z dôvodu, že v konaní žalovaná strana žiadnym spôsobom nevyvrátila a nespochybnila tvrdenia žalobcu o poskytnutí pôžičky O. T.. Navyše je potrebné uviesť, že pohľadávka žalobcu voči O. T. bola žalobcovi priznaná rozsudkom Okresného súdu Galanta pod sp. zn. 8C/66/2019.“ (bod 18. posledné tri vety).

15. Z odvolania žalovaného v rámci namietania nesprávnych skutkových zistení vykonaným dokazovaním prvoinštančného súdu, po zdôraznení nedostatku aktívnej legitimácie žalobcu z dôvodu, že žalobca v čase začatia konania nedisponoval vymáhateľnou pohľadávkou, ktorou je možné rozumieť len pohľadávku, ktorá bola veriteľovi priznaná vykonateľným súdnym rozhodnutím alebo iným titulom, na základe ktorého možno vykonať exekúciu (žalovaný pritom odkázal na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/253/2012) vyplýva odvolací argument založený výlučne na tom, že rozsudok Okresného súdu Galanta sp. zn. 8C/66/2019, na základe ktorej má mať žalobca súdom priznanú pohľadávku voči O., nebol prvoinštančným súdom ako listinný dôkaz vykonaný. Súd teda pri vyhodnocovaní dôkazov vychádzal aj z dôkazu, ktorý za dôkaz s návrhom na jeho vykonanie neoznačila žiadna zo strán sporu.

16. Z okolností preskúmvanej veci ďalej vyplýva, že v konaní pred odvolacím súdom žalobca v rámci vyjadrenia k odvolaniu žalovaného okrem iného argumentoval tým, že v čase rozhodnutia prvoinštančného súdu o odporovacej žalobe (24. februára 2022) už disponoval voči dlžníkovi vykonateľnou pohľadávkou priznanou mu súdom (rozsudok Okresného súdu Galanta sp. zn. 8C/66/2019-74 zo dňa 11. júna 2020, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 09. 10. 2020 a vykonateľnosť dňa 13. 10. 2020), pričom žalovaný v konaní existenciu predmetnej pohľadávky voči dlžníkovi nenamietal, a v odvolaní netvrdil, že by ešte nebola súdnym rozhodnutím priznaná. Na podporu svojich tvrdení žalobca pripojil k vyjadreniu rozsudok Okresného súdu Galanta sp. zn. 8C/66/2019-74 zo dňa 11. júna 2020 aj s doložkou právoplatnosti a vykonateľnosti. Vyjadrenie k dovolaniu spolu s predmetným rozsudkom boli žalovanému doručené dňa 02. 05. 2022 spolu s výzvou na vyjadrenie sa podľa § 374

ods. 1 CSP (pozri č. I. 231 spisu). K uvedeným tvrdeniam žalobcu, žalovaný v podaní zo dňa 12. 05. 2022 (č. I. 232 spisu) dôvodil, že akceptovaním rozhodnutia o priznaní pohľadávky žalobcovi súdom po ukončení dokazovania pred prvoinštančným súdom a predložením daného rozhodnutia žalobcom až v priebehu odvolacieho konania bola porušená zásada koncentrácie konania. Odvolací súd po predložení mu veci prvoinštančným súdom na rozhodnutie o odvolaní žalovaného už len určil termín verejného vyhlásenia rozsudku na deň 18. 01. 2023, kedy napadnutý rozsudok za neprítomnosti sporových strán verejne vyhlásil.

17. Dovolací súd ako prvé pristúpil k posúdeniu otázky nazerania odvolacieho súdu na rozsudok súdu Okresného súdu Galanta sp. zn. 8C/66/2019, ktorým bola žalobcovi priznaná pohľadávka voči dlžníkovi, ktorý rozsudok mal nadobudnúť právoplatnosť i vykonateľnosť ešte v priebehu prvoinštančného konania, čím sa pohľadávka žalobcu stala vymáhateľnou ako z pohľadu odvolacieho súdu, tak i dovolateľa, ako na skutočnosť známu súdu z jeho úradnej činnosti, bez potreby jej dokazovania (§ 186 ods. 1 CSP).

18. Skutočnosti známe súdu z jeho činnosti sú najčastejšie skutočnosti, ktoré sú zachytené v súdnom spise a sú dôležité pre procesné rozhodnutie. Ako správne odkázal aj žalovaný v dovolaní, ide napr. o skutočnosti významné pri hľadaní vhodného opatrovníka podľa § 71 CSP, kedy súd použije informácie z iného súdneho konania vedeného medzi týmito osobami (medzi osobou, ktorej sa má opatrovník ustanoviť a osobou, ktorá by prichádzala do úvahy ako opatrovník podľa uvedeného procesného ustanovenia) týkajúce sa ich vzájomného vzťahu, ako i tie, ktoré sú významné pri riešení či nejde pri zastupovaní v súdnom konaní o tzv. pokútnictvo, t. j. či tá istá osoba ako všeobecný zástupca (§ 89 CSP) nezastupuje vo viacerých súdnych konaniach, čo je neprípustné a pod..

19. Podľa právnej teórie sa za skutočnosť (udalosť) v tom najvšeobecnejšom význame považuje akýkoľvek jav, ktorý prebieha vo vonkajšej realite, a ak je regulovaný právom alebo s ním právo pracuje, považuje sa za právnu skutočnosť. Súdne rozhodnutie je individuálny právny akt štátneho orgánu v konkrétnej veci, ktorým aktom aplikácie práva sa zakladajú, menia alebo rušia právne vzťahy. Doložka právoplatnosti súdneho rozhodnutia je úradným osvedčením o právnej skutočnosti - nadobudnutí právoplatnosti ňou označeného rozhodnutia. Prezumpcia správnosti aktov štátu, vrátane súdnych rozhodnutí, zahŕňa predpoklad, že rozhodnutie je vykonateľné, ktorá vykonateľnosť rozhodnutia je jednou z podstatných atribútov poskytovania súdnej ochrany právam a právom chráneným záujmom jednotlivca (čl. 36 ods. 1 Dohovoru).

20. Preto ak odvolací súd považoval za skutočnosť známu mu z úradnej činnosti (t. j. z inej činnosti než z dokazovania v danej právnej veci) rozsudok vydaný súdom v inom súdnom konaní, bolo jeho procesnou povinnosťou, ak z neho chcel pri svojom rozhodovaní vychádzať, strany sporu o tom informovať, poskytnúť im možnosť vyjadriť sa, inak sa dopustil porušenia práva procesnej strany vyjadriť sa k takejto skutočnosti (vrátane polemiky s tým, či vôbec ide o súdnu notoriету), uplatniť odlišné tvrdenia a navrhnúť dokazovanie k preukázaniu svojich odlišných tvrdení, ktorý postup bol v rozpore s ústavným zákazom prekvapivých rozhodnutí, resp. s ústavnou požiadavkou, aby rozhodnutie bolo pre strany predvídateľné.

21. V danom prípade je významné i to, že dovolateľ vzhľadom na vykonané dokazovanie a právne posúdenie veci súdom prvej inštancie nemal možnosť z čoho rozumne predpokladať, že odvolací súd zvolí ním namietaný procesný postup, pričom informáciu o tomto postupe dostal až v odôvodnení napadnutého rozsudku, navyše bez konkretizácie pri akej konkrétnej úradnej činnosti mimo konania vo veci samej a za akých okolností sa k použitej skutočnosti dostal, keďže súd musí vždy uviesť konkrétnu úradnú činnosť alebo postup, z ktorého skutočnosť vyvodzuje (na rozdiel od existencie všeobecne známych skutočností).

22. Vzhľadom na charakter uvedenej procesnej vady v postupe odvolacieho súdu, ktorá je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne, bolo podľa

dovolacieho súdu už nadbytočné, zároveň nehospodárne a zrejme aj predčasné zaoberať sa i ďalšími dovolacími námietkami žalovaného, ako aj s jeho návrhom na odklad vykonateľnosti napadnutého rozsudku.

23. Vychádzajúc z uvedeného preto najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

25. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.